

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКА ДЕРЖАВНА ІНЖЕНЕРНА АКАДЕМІЯ

**ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК
ЗАПОРІЗЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ
ІНЖЕНЕРНОЇ АКАДЕМІЇ**

Випуск 4 (10) 2017

ЗАПОРІЖЖЯ

2017

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Коваленко О.В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємства Запорізької державної інженерної академії.

Відповідальний секретар:

Моршенко Т.С. – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства Запорізької державної інженерної академії.

Члени редакційної колегії:

Воронкова В.Г. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри менеджменту організацій та управління проектами Запорізької державної інженерної академії, академік Української академії політичних наук.

Гринько Т.В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Двігун А.О. – доктор економічних наук, професор, начальник відділу регіональної політики НІСД при Президентові України.

Колосов А.М. – доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Старобільськ).

Макаренко А.П. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Запорізької державної інженерної академії.

Меджибовська Н.С. – доктор економічних наук, професор кафедри економічної кібернетики Одеського національного економічного університету.

Метеленко Н.Г. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Запорізької державної інженерної академії.

Орловська Ю.В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва і архітектури».

Салига К.С. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та моделювання економічних систем Класичного приватного університету, академік Академії економічних наук України.

Семенов А.Г. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємства, проректор з науково-педагогічної роботи, директор Інституту економіки Класичного приватного університету, академік Академії економічних наук України.

Сталінська О.В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємства Донецького національного університету (м. Вінниця).

Абдугалієв А.М. – голова правління АТ «Енергоінформ», доктор, Казахський економічний університет імені Т. Рискулова (м. Астана, Республіка Казахстан).

Марчін Вінерські – Ph.D. in Economics, старший викладач кафедри загальної теорії економіки факультету права, адміністрації і економіки Інституту економічних наук Вроцлавського університету (м. Вроцлав, Республіка Польща).

Морозов Л.В. – доктор технічних наук, професор, директор відділу інновацій та інвестицій у вищій школі імені Тадеуша Котарбінського (м. Ольштин, Польща).

Саткалієва Т.С. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри Менеджменту Університету Нархоз, заслужений діяч Республіки Казахстан, почесний працівник освіти (м. Алмати, Республіка Казахстан).

Шапошников К.С. – доктор економічних наук, професор, директор Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій.

Шелег М.С. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки торгівлі Білоруського державного економічного університету (м. Мінськ, Республіка Білорусь).

**Видання входить до «Переліку друкованих фахових видань,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук»
на підставі Наказу МОН України від 11 липня 2016 № 820.**

**Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Запорізької державної інженерної академії
(протокол № 11 від 28.09.2017 р.)**

Науковий журнал
«Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії»
zareєстровано Міністерством юстиції України
(Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 21933-11833ПР від 23.03.2016 року)

© Редакційна колегія, 2017

© Автори статей, 2017

© Запорізька державна інженерна академія, 2017

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ
ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Табачук А.Я. ІНСТИТУЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	7
Шедяков В.Е. ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧЕСКОЕ ИЗМЕРЕНИЕ СЕПАРАТИЗМА В ПОСТГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ.....	12

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО
І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Василиця О.Б. СПОСОБИ ЗАЛУЧЕННЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.....	19
Волошанська А.В. ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВ ТА ЯВИЩЕ ДЕІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ.....	24
Тіпанов В.В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	28
Шиманська К.В. ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ МІГРАНТІВ: СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ МІСЦЯ У ПЛАТІЖНОМУ БАЛАНСІ КРАЇНИ.....	31

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Галинська Ю.В. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОЛАБОРАЦІЙНИХ АЛЬЯНСІВ В ПРИРОДОВИДОБУВНІЙ ГАЛУЗІ.....	37
Ємець А.В., Яценко І.Г. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ РАМКОВИХ СТАНДАРТІВ БЕЗПЕКИ ТА ПОЛЕГШЕННЯ ВСЕСВІТНЬОЇ ТОРГІВЛІ ВСЕСВІТНЬОЇ МИТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ЗАСОБУ ВДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОЇ ЛОГІСТИКИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	43
Колісніченко П.Т. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ КРІЗЬ ПРИЗМУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ.....	50

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Галькевич М.В. СИСТЕМА ФАКТОРІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	56
Квасній Л.Г. СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ОЦІНКИ ЇЇ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ.....	62
Курбацька Н.В. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ХМЕЛЯРСТВА.....	67
Мартинюк О.А. ФОРМАЛІЗАЦІЯ ТИПІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДИНАМІКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	72
Мастюк Д.О. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИБОРУ СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНИХ ЕНЕРГОГЕНЕРУЮЧИХ ТОВАРИСТВ.....	76

Сигида Н.О. СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАВОК, ЙОГО СТРУКТУРА ТА РОЛЬ.....	82
Старинець О.Г. ДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	90
Табахарнюк М.О. СПОСОБИ ФІНАНСУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ ЗЛИТТЯ І ПОГЛИНАННЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАКТИЦІ.....	96
Тисько М.М. ЗМЕНШЕННЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА ПІД ЧАС ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НА ОСНОВІ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ ПОРТФЕЛЯ ПРОЕКТІВ.....	103

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Лисак В.Ю., Комарніцька О.М. РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В АСПЕКТІ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ НАСЕЛЕННЯ, ЗАЙНЯТОСТІ І БЕЗРОБІТТЯ.....	107
Павлов К.В. ЦИКЛІЧНІСТЬ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ ЖИТЛОВОЇ НЕРУХОМОСТІ.....	113

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Golikov S.S. WAYS OF IMPROVING THE LEVEL OF TAX SECURITY AS A PART OF THE FINANCIAL SECURITY OF UKRAINE.....	119
Мельник М.І. ІННОВАЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ “GLOBAL INNOVATION INDEX”.....	123
Полчанов А.Ю. ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВА ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ПОСТКОНФЛІКТНОГО ВІДНОВЛЕННЯ.....	129

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Ковбаса Т.А. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ.....	134
Половинчак Л.А. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ.....	140

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Сурай А.С. ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ДІЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	145
--	-----

CONTENTS

ECONOMICS AND HISTORY OF ECONOMIC IDEA

Tabachuk A.Ya. INSTITUTIONAL APPROACH TO THE STUDY OF THE PROCESSES OF ECOLOGIZATION OF ECONOMIC SYSTEMS IN THE CONDITIONS OF THE STRENGTHENING OF GLOBALIZATION.....	7
Shedyakov V.Ye. POLITICAL AND ECONOMIC DIMENSION OF SEPARATISM IN THE POST-GLOBAL WORLD.....	12

WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Vasylytsia O.B. METHODS OF INVOLVING FDI FROM THE USA INTO UKRAINIAN ECONOMY.....	19
Voloshanska A.V. THEORIES OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF STATES AND THE PHENOMENON OF DEINDUSTRIALIZATION.....	24
Tipanov V.V. CONCEPTUAL BASES OF INNOVATIVE ECONOMY	28
Shymanska K.V. MIGRANTS' REMITTANCES: A STRUCTURAL ANALYSIS OF ITS PLACE IN THE COUNTRY'S BALANCE OF PAYMENTS.....	31

ECONOMY AND NATIONAL ECONOMY MANAGEMENT

Halynska Yu.V. THE BASIC PRINCIPLES OF SOCIAL RESPONSIBILITY IN FORMING THE SYSTEM OF COLLABORATIVE ALLIANCES IN THE NATURAL RESOURCE INDUSTRY.....	37
Emets A.V., Yatsenko I.G. STATE AND PROSPECTS IMPLEMENTATION OF SAFE FRAMEWORK OF STANDARDS TO SECURE AND FACILITATE GLOBAL TRADE AS A MEANS OF IMPROVING NEW TECHNOLOGIES OF THE CUSTOMS-LOGISTICS IN UKRAINE.....	43
Kolisnichenko P.T. TRENDS OF SME'S SECTOR DEVELOPMENT AND THE TAXATION SYSTEM.....	50

ECONOMY AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES

Halkevych M.V. THE SYSTEM OF FACTORS OF PROVIDING EFFICIENCY OF MANAGEMENT OF COMPETITIVENESS POTENTIAL AT TRANSPORT ENTERPRISES.....	56
Kvasniy L.G. STIMULATION OF THE PERSONNEL OF THE COMPANY BASED ON THE EVALUATION OF ITS EFFECTIVENESS.....	62
Kurbatska N.V. LEGISLATIVE AND LEGAL STIMULATION OF THE DEVELOPMENT OF APPEARANCE.....	67
Martunyk O.A. FORMALIZATION OF TYPES OF INNOVATIVE DYNAMICS OF THE ENTERPRISE.....	72
Mastiuk D.O. METHODOLOGICAL BASIS TO THE SELECTION OF THE CAPITAL STRUCTURE MANAGEMENT STRATEGIES AT THE POWER PRODUCING LISTED COMPANIES.....	76
Sygyda N.O. THE ESSENCE OF SUPPLY CHAIN MANAGEMENT, ITS STRUCTURE AND ROLE.....	82
Starynets O.G. DIAGNOSTIC IN CRISIS MANAGEMENT SYSTEM OF TELECOMMUNICATIONS ENTERPRISES.....	90
Tabakharnyuk M.O. METHODS OF FINANCING MERGERS AND ACQUISITIONS IN NATIONAL PRACTICE.....	96

Tysko M.M. REDUCING THE COSTS OF AN ENTERPRISE WHEN IMPLEMENTING A STRATEGY FOR INNOVATION DEVELOPMENT BASED ON IMPROVING THE MANAGEMENT OF PROJECT PORTFOLIO PORTFOLIOS.....	103
---	-----

PRODUCTIVE POWER DEVELOPMENT AND REGIONAL ECONOMY

Lisak V.Y., Komarnitska O.M. REGIONAL FEATURES OF FORMATION AND REALIZATION OF LABOR POTENTIAL IN THE ASPECTS OF ECONOMIC ACTIVITY OF POPULATION, EMPLOYMENT AND UNEMPLOYMENT.....	107
Pavlov K.V. CYCLE OF PROCESSES OF FORMATION OF REGIONAL MARKETS OF RESIDENTIAL REAL ESTATE.....	113

MONEY, FINANCES AND CREDIT

Golikov S.S. WAYS OF IMPROVING THE LEVEL OF TAX SECURITY AS A PART OF THE FINANCIAL SECURITY OF UKRAINE.....	119
Melnyk M.I. INNOVATIVE ATTRACTIVENESS OF UKRAINE ON THE BASIS OF “GLOBAL INNOVATION INDEX”.....	123
Polchanov A.Yu. FINANCIAL POTENTIAL AS A BASIS OF FINANCIAL POLICY OF THE COUNTRY IN THE CONTEXT OF POSTCONFLICT RECOVERY.....	129

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

Kovbasa T.A. INTERNAL CONTROL OF FOREST ENTERPRISES.....	134
Polovynchyk L.A. COMPARATIVE ANALYSIS OF NATIONAL AND INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS FOR INTANGIBLE ASSETS.....	140

MATHEMATICAL METHODS, MODELS AND INFORMATIONAL TECHNOLOGIES IN ECONOMY

Suray A.S. INTEGRAL ASSESSMENT OF THE BUSINESS ENVIRONMENT OF THE REGIONS OF UKRAINE: A PRACTICAL ASPECT.....	145
--	-----

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

УДК 332.146.2

Сурай А.С., к. е. н., доцент,
доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування
Черкаський державний технологічний університет

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ДІЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сурай А.С. Інтегральна оцінка ділового середовища регіонів України: практичний аспект. У статті проведено інтегральну оцінку ділового середовища України в регіональному розрізі за авторською методикою на основі розрахунку інтегрального індексу розвитку ділового середовища. Інтегральний індекс розвитку є похідною результуючою, отриманою в результаті компонування параметрів різних елементів ділового середовища, а саме економічного (господарського, фінансового, комунікаційного), правового, політичного, соціального, інформаційного, екологічного, інноваційного середовища. В результаті він дає можливість отримати найбільш об'єктивну характеристику бізнес-клімату певної території (в нашому випадку регіону або групи регіонів).

Ключові слова: ділове середовище, бізнес-клімат, інтегральна оцінка, рівень розвитку, регіональний погляд, індекс.

Сурай А.С. Интегральная оценка деловой среды регионов Украины: практический аспект. В статье проведена интегральная оценка деловой среды Украины в региональном разрезе по авторской методике на основе расчета интегрального индекса развития деловой среды. Интегральный индекс развития является производной результирующей, полученной в результате компоновки параметров различных элементов деловой среды, а именно экономической (хозяйственной, финансовой, коммуникационной), политической, правовой, социальной, информационной, экологической, инновационной среды. В результате он дает возможность получить наиболее объективную характеристику бизнес-климата определенной территории (в нашем случае региона или группы регионов).

Ключевые слова: деловая среда, бизнес-климат, интегральная оценка, уровень развития, региональный взгляд, индекс.

Suray A.S. Integral assessment of the business environment of the regions of Ukraine: a practical aspect. The article provides an integral assessment of the business environment of Ukraine in the regional context according to the author's methodology based on the calculation of the integrated index of business environment development. The integral development index is the derivative of the resultant, resulting from the configuration of the parameters of various elements of the business environment, namely economic (economic, financial, communication), political, legal, social, information, environmental, innovation. As a result, it gives an opportunity to obtain the most objective description of the business climate of a certain territory (in our case, a region or a group of regions).

Key words: business environment, business climate, integral evaluation, level of development, regional view, index.

Постановка проблеми. Україна є значною за територією і надзвичайно різноплановою країною за культурно-ментальними особливостями ведення бізнесу в різних її регіонах. Проведення оцінки ділового середовища має не тільки теоретичне, але й суто практичне значення, а також пов'язано з необхідністю формування політики територіального розвитку країни, відправною точкою якої має виступити зонування території (що ляже в основу формування Стратегічної карти територіального розвитку України та виділення «зон ескалації бізнесу»).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості та закономірності функціонування ділового середовища в різних країнах світу висвітлено в працях таких учених, як, зокрема, У.Ф. Отт [1], Ф. фон Хайек [2], А. Чухно [3]. Формування ділового середовища в контексті розвитку інформаційного середовища вивчали С. Шкарлет [4], О. Фінагіна [5]. Ділове середовище розглядали через призму культурно-ментальних зрушень Р. Льюїс [6]. Сучасні автори, такі як І. Мазур [7], І. Ворончак [8], доповнюють і розкривають окреслену проблематику.

Постановка завдання. Метою статті є проведення оцінки рівня розвитку ділового середовища регіонів України. Отримані результати дадуть змогу отримати кількісний критерій диференціації регіонів з метою верифікації економічної, інноваційної, екологічної, соціальної політик, окреслення масштабів цільового фінансування регіонів, кластерів, що створені не за галузевою, а територіальною ознакою.

Виклад основних результатів. В попередніх дослідженнях автором був запропонований та обґрунтований 8-етапний алгоритм моніторингу ділового середовища України в регіональному розрізі [9, с. 182–188].

Основними завданнями цього дослідження є адаптація та апробація методу до вітчизняних умов. Слідуючи запропонованій методиці, проведемо аналіз рівня розвитку ділового середовища регіонів України з метою подальшої кластеризації та графічної інтерпретації отриманих результатів, зонування територій, що може лягти в основу формування Стратегічної карти територіального розвитку України та виділення «зон ескалації бізнесу». До розгляду будемо приводити лише підсумкові результативні таблиці, опускаючи значну частину проміжних розрахунків.

1) Критеріальний відбір показників. Перевагою запропонованої моделі є те, що в умовах мінливості статистичних даних методика працюватиме з гнучким набором вихідних даних. Повернемось до основних сфер, що формують комплексне уявлення про таке явище, як ділове середовище, а також ті емпіричні дані, що може нам надати сучасна статистика, щоб відобразити стан цих сфер. Всі емпіричні дані поділені на 7 сфер, що формують ділове середовище та містять 40 статистичних показників. Ми умовно розподілили їх на 2 великі групи: основні та похідні перехресні. Основні відносно автономні (якщо можливо взагалі говорити про автономність соціально-економічних явищ в межах однієї територіальної одиниці), але за певним набором ознак та впливу на процеси, що відбуваються в суспільстві, вони є домінуючими. А похідні перехресні – це ті сфери, які заслуговують бути винесеними в окремий пункт класифікації, але є «гравцями на полі» декількох з основних сфер, що формують ділове середовище. Основні сфери такі: 1) економічна (господарська, фінансова, комунікаційна, технологічно-інноваційна); 2) соціальна; 3) політична; 4) правова; похідні перехресні: 5) інституційна; 6) інформаційна; 7) екологічна.

Наступні етапи такі.

2) Зведення індексів до методично сумісного вигляду.

3) Впровадження інформаційної односпрямованості відібраних показників.

4) Розрахунок інтегрального індексу розвитку ділового середовища кожної зі сфер в регіональному розрізі – інтегрального часткового індексу – ми в нашому дослідженні опускаємо, оскільки вони біль-

шою мірою мають математичне забарвлення (використовуються методи рейтингування, теоретичного розмаху варіації, багатовимірної простої середньої), а також є інструментом для досягнення наступного етапу, що вже надасть нам критерії для ґрунтовної інтерпретації отриманих результатів.

5) Визначення часткових коефіцієнтів для запропонованих нами 7 сфер функціонування ділового середовища можуть бути отримані двома шляхами. Перший – в результаті експертних висновків науковців в даній сфері, топ-менеджменту бізнес-структур, які безпосередньо нададуть вагу кожній зі сфер. Другий – більш складний метод, який також вимагає присутності експертів, але процедура прийняття рішення є більш регламентована та містить прямий зв'язок з емпіричною базою та виходить з оптимального прототипу ділового середовища, запропонованого автором в попередніх дослідженнях. За результатами роботи експертів за запропонованою нами методикою оцінки вагового впливу кожної зі сфер ділового середовища отримані такі результати: сумарна вага складає 1: економічна сфера – 0,33; соціальна сфера – 0,25; політична – 0,08; правова сфера – 0,14; інституційна сфера – 0,08; інформаційна сфера – 0,08; екологічна сфера – 0,05 [10, с. 67–80].

Таким чином, ми отримали показник CH_g – ваговий коефіцієнт g -ї сфери ділового середовища, необхідний для розрахунку інтегрального індексу ділового середовища в регіональному розрізі.

6) Розрахунок інтегрального індексу ділового середовища в регіональному розрізі (інтегральний аспект аналізу ділового середовища).

Представимо загальну формулу розрахунку інтегрального індексу ділового середовища:

$$InPDCP_i = \sum_{g=1}^{ng} CH_g S_{ig}, \quad (1)$$

де CH_g – ваговий коефіцієнт g -ї сфери ділового середовища, де $CH_g = \sum_{g=1}^{ng} CH_g = 1,7$

S_{ig} – інтегральні часткові індекси g -ї сфери ділового середовища (ІчЕДС, ІчСДС, ІчПДС, ІчПрДС, ІчІДС, ІчІфДС, ІчЕлДС), i -го регіону, $g=1,7$; $i=1,27$.

Перенесенням цього рівняння на наші конкретні дані отримуємо таке рівняння:

$$InPDCP_i = CH_1 * IчЕДС + CH_2 * IчСДС + CH_3 * IчПДС + CH_4 * IчПрДС + CH_5 * IчІДС + CH_6 * IчІфДС + CH_7 * IчЕлДС, \quad (2)$$

де i – регіон країни, в нашому випадку $i=1,27$.

Вводячи у рівняння конкретні значення часткових коефіцієнтів 7 сфер ділового середовища, отримуємо рівняння:

$$InPDCP_i = 0,33 * IчЕДС + 0,25 * IчСДС + 0,08 * IчПДС + 0,14 * IчПрДС + 0,08 * IчІДС + 0,08 * IчІфДС + 0,05 * IчЕлДС \quad (3)$$

Інтегральний індекс ділового середовища ми розраховуємо для 27 територіальних одиниць України окремо для 2005, 2010, 2015 років за наведеною формулою.

В межах запропонованої методики інтегральний показник рівня ділового середовища регіону варіюється в межах від 0 до 1. Чим ближче показник до одиниці, тим вище рівень розвитку ділового середовища, який ми фіксуємо. Результатом обчислення інтегрального індексу ділового середовища регіону чи певної території є ієрархічно розташовані регіони України з огляду на рівень розвитку ділового середовища. Конкретні значення інтегрального індексу (або індексів, що характеризують окремі сфери ділового середовища) не мають економічної інтерпретації, адже важливим є лише місце, яке належить кожному конкретному регіону на єдиній шкалі.

Отже, автором були розраховані інтегральні індекси економічного, соціального, політичного, правового, інституційного, інформаційного та екологічного середовища. Їх результати дали змогу отримати інтегральний індекс ділового середовища регіонів України (табл. 1).

7) Порівняльна оцінка та ранжування регіонів відповідно до значення інтегрального індексу розви-

тку ділового середовища (кластерний аспект аналізу ділового середовища країн світу).

Здійснимо групування на 5 зон із кроком 0,02, що охоплює такі інтервальні межі інтегрального коефіцієнта розвитку ділового середовища: від 0,73 до 0,25: зона 1 – більше 0,4 – високого розвитку ділового середовища; зона 2 – 0,39–0,4 – помірного розвитку ділового середовища; зона 3 – 0,37–0,38 – середнього розвитку ділового середовища; зона 4 – 0,35–0,36 – низького розвитку ділового середовища; зона 5 – менше 0,35 – найнижчого розвитку ділового середовища.

Результати ранжування для 2015 року відображені в табл. 2. Для 2005 та 2010 років вони представлені в описовому вигляді.

Результати проведеного групування свідчать про те, що у 2015 році до зони № 1 потрапили Львівська, Київська області та місто Київ.

До зони № 2 належать Харківська, Дніпропетровська, Чернівецька, Вінницька, Волинська та Івано-Франківська області. Найбільш поширеною є зона № 3 в межах 0,37–0,38, що охоплює 7 областей,

Таблиця 1

Інтегральний індекс розвитку ділового середовища регіонів України в 2005, 2010 2015 роках, розрахований за авторською методикою

Індекс розвитку ділового середовища регіону			
Область	ІнРДСРi		
	2005 рік	2010 рік	2015 рік
АРК	–	–	–
Вінницька	0,39	0,38	0,39
Волинська	0,39	0,39	0,39
Дніпропетровська	0,43	0,43	0,40
Донецька	0,41	0,38	0,25
Житомирська	0,38	0,34	0,36
Закарпатська	0,38	0,36	0,36
Запорізька	0,42	0,35	0,37
Івано-Франківська	0,37	0,39	0,39
Київська	0,45	0,43	0,41
Кіровоградська	0,38	0,36	0,38
Луганська	0,29	0,31	0,31
Львівська	0,42	0,37	0,41
Миколаївська	0,39	0,36	0,37
Одеська	0,40	0,40	0,35
Полтавська	0,35	0,37	0,37
Рівненська	0,36	0,34	0,35
Сумська	0,36	0,36	0,36
Тернопільська	0,40	0,38	0,37
Харківська	0,43	0,43	0,40
Херсонська	0,39	0,36	0,36
Хмельницька	0,38	0,37	0,38
Черкаська	0,37	0,38	0,38
Чернівецька	0,38	0,38	0,39
Чернігівська	0,38	0,35	0,33
м. Київ	0,75	0,71	0,73
м. Севастополь	–	–	–

Таблиця 2

Ранжування регіонів України за рівнем розвитку ділового середовища в 2015 році

Індекс розвитку ділового середовища регіону		
Рівень розвитку ДС (кластери)	Область	ІнРДСРi
		2015 рік
Високий	АРК	–
	м. Севастополь	–
	м. Київ	0,73
	Львівська	0,41
	Київська	0,41
Помірний	Харківська	0,40
	Дніпропетровська	0,40
	Чернівецька	0,39
	Вінницька	0,39
	Волинська	0,39
	Івано-Франківська	0,39
Середній	Хмельницька	0,38
	Кіровоградська	0,38
	Черкаська	0,38
	Полтавська	0,37
	Миколаївська	0,37
	Запорізька	0,37
	Тернопільська	0,37
Низький	Закарпатська	0,36
	Житомирська	0,36
	Херсонська	0,36
	Сумська	0,36
	Одеська	0,35
	Рівненська	0,35
Найнижчий	Чернігівська	0,33
	Луганська	0,31
	Донецька	0,25

такі як Хмельницька, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Миколаївська, Запорізька та Тернопільська. Зона № 4 включає в себе Закарпатську, Житомирську, Херсонську, Сумську, Одеську та Рівненську області. І найменш поширеною виявилася зона № 5, адже сюди належать області, де інтегральний індекс розвитку ділового середовища більше 0,4, а саме Донецька, Луганська та Чернігівська.

Інтегральний індекс ділового середовища в регіонах України за досліджуваний період демонструє, що абсолютними і незмінними лідерами за параметрами ділового середовища залишаються місто Київ, Київська та Львівська області. У 2010 році в числі лідерів також була Дніпропетровська область, а у 2005 до першої зони входили ще й Харківська, Запорізька та Донецька області.

З незначним відривом від лідерів у зоні № 2 розмістилися Тернопільська, Одеська, Волинська, Херсонська, Миколаївська та Вінницька області за результатами 2005 року. Проте у 2010 році ситуація кардинально змінилася, адже до цієї групи входили лише Одеська, Івано-Франківська та Волинська області. У 2015 році зона знову розширилася і включала Харківську, Дніпропетровську, Чернівецьку, Вінницьку, Волинську та Івано-Франківську області.

Зона № 3 характеризується середнім рівнем розвитку ділового середовища, вона є найбільш поширеною серед регіонів України. У 2005 році сюди входили Чернігівська, Хмельницька, Кіровоградська, Чернівецька, Житомирська, Закарпатська, Черкаська та Івано-Франківська області. У 2010 році до переліку додалися Донецька, Вінницька, Тернопіль-

ська та Полтавська області, при цьому Чернігівська, Хмельницька, Кіровоградська, Житомирська, Закарпатська області покинули цю зону. У 2015 році кількість учасників у цій зоні зменшилася до 6 (Хмельницька, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Миколаївська, Запорізька та Тернопільська області).

До зони № 4 відносяться регіони з індексом розвитку ділового середовища в межах 0,39–0,4. У 2005 році сюди входили Сумська, Рівненська та Полтавська області. У 2010 році кількість учасників значно розширилася, до зони відносилися Миколаївська, Закарпатська, Херсонська, Сумська, Кіровоградська, Чернігівська та Запорізька області. У 2015 році цю зону утворювали Закарпатська, Житомирська, Херсонська, Сумська, Одеська та Рівненська області.

Зона № 5 включає регіони з найнижчим рівнем розвитку ділового середовища в Україні. У 2005 році це була лише Луганська область, яка, до речі, залишається у цій зоні впродовж усього досліджуваного періоду. У 2010 році до переліку додалися Житомирська та Рівненська області, а у 2015 році – Чернігівська та Донецька області.

Інтегральний індекс ділового середовища свідчить про вкрай високу поляризацію і нерівномірність розвитку регіонів. У межах групи регіонів-лідерів диференціація інтегрального індексу бізнес-середовища настільки висока, що на цьому фоні параметри ділового середовища інших регіонів стають невидимими.

8) Графічна інтерпретація отриманих результатів. Візуалізуємо отримані нами на попередніх етапах результати для 2005 та 2015 років (рис. 1, 2).

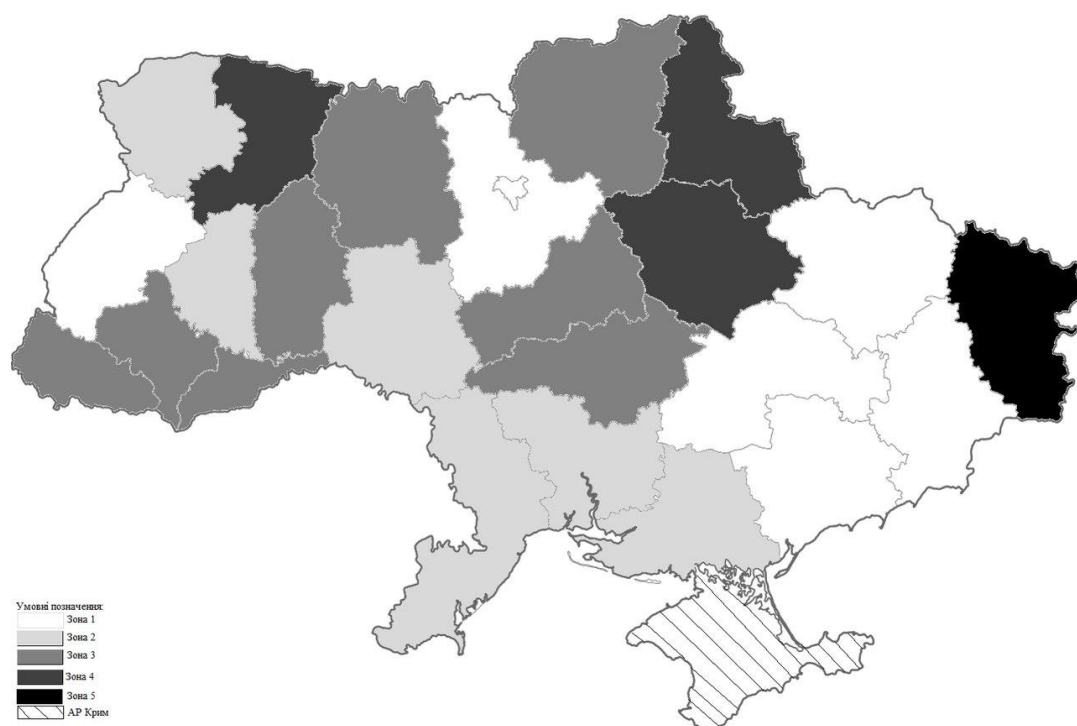

Рис. 1. Зонування регіонів України за індексом розвитку ділового середовища, 2005 рік

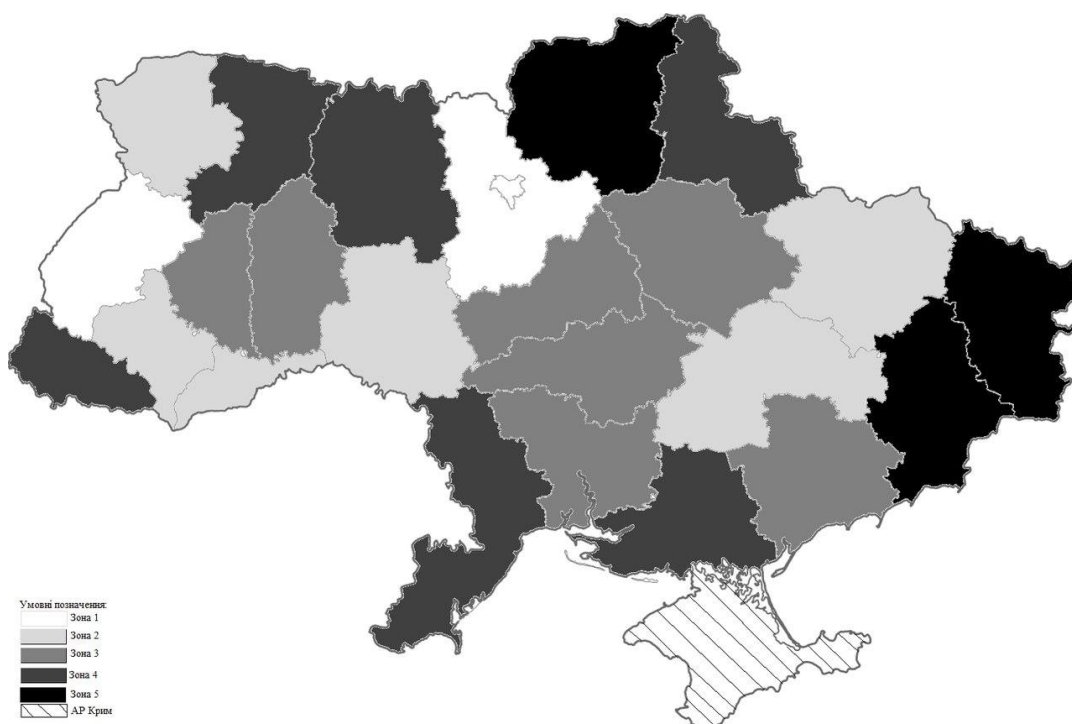

Рис. 2. Зонування регіонів України за індексом розвитку ділового середовища, 2015 рік

Розрахований нами індекс розвитку ділового середовища регіонів України свідчить про надзвичайно виражену поляризацію та нерівномірність процесів розвитку територій. Серед вибірки, в яку увійшли регіони, що демонструють найвищий рівень розвитку, розмах показника інтегрального індексу розвитку настільки значний, що з огляду на це показники рівня розвитку ділового середовища територій, що не увійшли в групу лідерів, стають невиразними.

Висновки. Таким чином, інтегральний індекс є похідною величиною від накладення один на одного параметрів різних елементів ділового середовища,

а саме економічного (господарського, фінансового, комунікаційного, інституційного), соціального, інформаційного, екологічного, інноваційного середовища. Завдяки цьому він є найбільш загальною кількісною характеристикою підприємницького клімату в регіоні. Розрахований на основі акумульованої в масштабі регіонів і країни загалом статистичної інформації він менше всього піддається маніпуляції і може виступати в ролі об'єктивного кількісного критерію для зонування території та формування стратегічної карти територіального розвитку України.

Список літератури:

1. Ott U.F. The Influence of Cultural Activity Types on Buyer-Seller Negotiations: A Game Theoretical Framework for Intercultural Negotiations / U.F. Ott // *International Negotiation*. – 2011. – Vol. 16. – P. 427–450.
2. Хайек Ф. Пагубная самонадеянность. Ошибки социализма / Ф. Хайек. – М. : Новости ; Catallaxy, 1992. – 304 с.
3. Чухно А. Институциональная архитектура та інституціональна динаміка розвитку / А. Чухно // *Економіка України*. – 2008. – № 7. – С. 137–143.
4. Шкарлет С. Інкorporація домінант інформаційної економіки до механізму забезпечення сталого розвитку держави / С. Шкарлет // *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. – 2014. – Т. 1. – № 13 (2). – С. 45–53.
5. Фінагіна О. Соціальні трансформації та особливості їх інституціоналізації в українському суспільстві / О. Фінагіна, В. Поддубняк // *Управління проектами та розвиток виробництва*. – 2011. – № 4. – С. 142–146.
6. Lewis R.D. When cultures collide: Leading across cultures / R.D. Lewis. – Nicholas Brealey International, 2006. – 593 с.
7. Мазур І. Тінізація економіки України в сучасних умовах / І. Мазур // *Вісник Донецького національного університету*. – 2011. – Т. 2. – С. 52–57.
8. Ворончак І. Регіональні аспекти розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні: методологія та практика оцінювання / І. Ворончак // *Економіка. Управління. Інновації*. – 2013. – № 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_17.
9. Сурай А. Методичні основи моніторингу ділового середовища України: індекс рівня розвитку в регіональному розрізі / А. Сурай // *ІНТЕЛЕКТ XXI*. – 2017. – Вип. 2 – С. 182–188.
10. Сурай А. Оцінювання рівня розвитку ділового середовища: глобальний та регіональний аспекти / А. Сурай // *Зб. наук. пр. Черкаського державного технологічного університету*. – Вип. 42 – Ч. 2. – Серія «Економічні науки». – Черкаси : ЧДТУ, 2016. – С. 67–80.

Наукове періодичне видання

**ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК
ЗАПОРІЗЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНЖЕНЕРНОЇ АКАДЕМІЇ**

Випуск 4 (10) 2017

Коректура • *Наталья Пирогівська*

Комп'ютерна верстка • *Світлана Калабухова*

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 17,44
Підписано до друку: 10.10.2017 р. Замов. № 32.10/17. Наклад 100 прим.

Видавничий дім «Гельветика»
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4392 від 20.08.2012 р.